

15.4.2026

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle:

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Viite: Lausuntopyyntö HE 35/2026 vp

1 Opettajat haluavat arvioida luotettavasti ja osaamistakuu on askel oikeaan suuntaan

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua perusopetuslain muuttamista koskevaa lakiesitystä. Pidämme lakiesitystä kannatettavana ja monilta osin nykytilaa vahvistavana oppilaan arvioinnin, vuosiluokalta siirtymisen sekä todistusten osalta. Osaamistakuun tavoite vähimmäisosaamisen määrittelystä ja sen saavuttamisesta vuosiluokalta toiselle edetessä on tärkeä.

OAJ on vuosien ajan vaatinut täsmennyksiä oppilaiden arviointiin perusopetuksessa. Opettajat haluavat arvioida yhdenvertaisesti ja luotettavasti ja ovat vaatineet arvioinnin selkeyttämistä jo vuosien ajan. Keskeisiä esityksiämme ovat olleet OPS-tavoitteiden ja arviointikriteerien selkeyttäminen ja vähimmäisosaamiskriteerien määrittely. Lisäksi pidämme ehdottoman kannatettavana arvioinnin tueksi valtakunnallisen tehtäväpankin laatimista, mitä opettajat voisivat hyödyntää oman arviointinsa "kalibroimiseksi" yhdenvertaiselle tasolle. Sen sijaan koko ikäluokan yhteisiä kansallisia kokeita olemme vastustaneet, koska niiden nähdään rajaavan arviointia ja opetuksen sisältöä (teaching to the test) sekä kiihdyttävän kouluranking-ilmiötä.

Tulevaisuudessa lain toimeenpanon onnistumisen ratkaisee perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden päivittäminen. Lakimuutosta on jatkettava opetussuunnitelmauudistuksella, jossa tavoitteita ja niiden pohjalta laadittavia arviointikriteereitä selkiytetään ja vähennetään.

2 Osaamistakuun onnistuminen edellyttää opetussuunnitelman tavoitteiden ja arviointikriteerien kattavampaa uudistamista

Pidämme kokonaisuutena hyvänä arvioinnin täsmentämistä lakiin. Arvioinnin kohteet, eli oppilaan oppiminen, osaaminen ja työskentely ovat tarkoituksenmukaisia, eikä niistä pidä mistään luopua. Pidämme myös tärkeänä, että käyttäytyminen on osa arviointikokonaisuutta. Myös esiopetuksen arviointikokonaisuus on kannatettava.

Olemme samaa mieltä arvioinnin tavoitteista. Arvioinnin tulee olla yhdenvertaista ja monipuolista ja se tulee suorittaa suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Keskeistä arvioinnin kehittämisessä on se jatkotyö, jota on tehtävä

15.4.2026

opetussuunnitelman tavoitteiden ja arviointikriteerien osalta. Nykyisellään nämä tavoitteet ja kriteerit ovat hyvin tulkinnanvaraisia ja epämääräisiä, eivätkä anna opettajille selkeää selkänokkaa arvioinnin suorittamiseen. OAJ pitää ensiarvoisen tärkeänä, että uudistusta jatketaan myös opetussuunnitelmien tavoitteiden ja arviointikriteerien selkeyttämiseen kokonaisuutena. Opetussuunnitelmia uudistettaessa tulisi tavoitteet vuosiluokkaistaa (asettaa jokaisen vuosiluokan osalle) valtakunnallisesti kansallisen yhdenvertaisuuden turvaamiseksi.

Esitämme, että valiokunta mietinnössään kiinnittää huomiota tarpeeseen selkeyttää ja vuosiluokkaistaa opetussuunnitelman tavoitteita valtakunnallisesti opetussuunnitelmia uudistettaessa.

Näemme tärkeänä, että lain perusteluihin on lisätty kirjaus, että arviointiin kuuluvan jatkuvan palautteen antaminen ei edellytä dokumentointia. Tämä jatkuva palaute on osa opetukseen kuuluvaa pedagogista keskustelua opettajan ja oppilaan välillä, eikä sen tule muodostua lisäbyrokratiaksi, joka vain kuormittaisi opettajia ja olisi käytännössä pois opettajan päätehtävästä, oppilaiden opettamisesta.

3 Opettajan tulee jatkossakin olla arvioinnin suorittaja

Pidämme ehdottoman tärkeänä opettajan roolia ja vastuuta arvioinnin suorittajana ja tarkoituksenmukaisten arviointimenetelmien päättäjänä pedagogiikan ja ryhmänsä parhaana tuntijana. Tätä periaatetta ei tällä lailla olla muuttamassa, mitä kannatamme.

Näemme seuraavalle vuosiluokalle siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteita hyvinä. Käytännössä tätä koskeva sääntely ei muutu. Kokonaisuudella kuitenkin vahvistetaan vähimmäisosaamisen vaatimustasoa, koska vähimmäisosaamisen kriteerit tullaan lakimuutoksen myötä laatimaan. Hyvää perusteluissa on myös tukitoimien korostaminen ensisijaisena, koska tavoitteena ei voida pitää lisääntyntä luokalle jättämistä. Selkeiden kriteerien tulisi toimia pakotteena myös koulutuksen järjestämiselle, jotta tukitoimia mitoitetaan siten, että jokainen oppilas saa todellisesti opinnoissa etenemiseensä tarvittavan osaamisen.

4 Myös todistusten lisätietomerkintöihin on saatava yhtenäiset käytänteet

Pidämme tärkeänä, että laissa säädetään 9. vuosiluokan välitodistusten antamisesta. Yhdeksännen luokan välitodistus on painava todistus kevään yhteishakujen sekä oppilaan ohjauksen näkökulmasta ennen päättötodistuksen saamista. Huomautamme, että pykälässä ei mainita käyttäytymisen arvioinnista todistuksissa. Pidämme tärkeänä työrauhan ylläpitämisen ja hyvään käytökseen kasvattamisen näkökulmasta, että käyttäytymisen arvosana sisältyy aina todistuksiin.

15.4.2026

Näemme, että asetuksella tulisi tarkentaa todistuksiin merkittäviä lisätietoja, joita koskien on nyt vaihtelevaa käytäntöä. Tärkeitä todistuksiin merkittäviä lisätietoja olisivat ainakin merkinnät poissaoloista sekä suorittamattomista jälki-istunnoista.

Esitämme, että valiokunta mietinnössään esittää asetuksella linjattavaksi yhtenäisesti todistuksen lisämerkinnöistä sekä käyttäytymisen arvosanan sisällyttämisestä todistuksiin.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
Koulutuspolitiikan johtaja

Ida Leino
Koulutuspolitiikan asiantuntija